

Antoni Bądkowski

Nowe jugosławiańskie prawo autorskie

Palestra 3/7-8(19-20), 116-117

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Nowe jugosłowiańskie prawo autorskie

Pierwsza jugosłowiańska ustawa o prawie autorskim wydana została 26 grudnia 1929 roku. Jednocześnie Jugosławia przystąpiła wtedy do unii berneńskiej, z zastrzeżeniem jednak wyłączenia praw do tłumaczenia utworów zagranicznych.

Po wojnie, kiedy nastąpiło uchylenie (1945 r.) wszystkich ustaw przedwojennych, ustawa o prawie autorskim z 1929 r. została zastąpiona przez nową ustawę, wydaną 25 maja 1946 r. Pomimo jednak daleko idących zmian wprowadzonych przez nową ustawę do prawa autorskiego Jugosławia nie wystąpiła z unii berneńskiej.

Ustawa z 1946 r. — w porównaniu z ustawą poprzednią — wprowadziła szereg ograniczeń prawa autorskiego. Tak więc charakterystyczną cechą nowej ustawy było inne ujęcie czasu trwania ochrony tego prawa. Ochrona ta nie była w zasadzie ograniczona terminem. Po śmierci autora prawa autorskie przechodziły na wdowę aż do jej zamążpójścia lub śmierci oraz na dzieci do czasu ukończenia przez nie 25 lat. Gdyby jednak dzieci nie mogły utrzymać się pomimo osiągnięcia tego wieku, korzystanie z praw autorskich przysługiwało im przez cały czas niezdolności do pracy. W razie niepozostawienia wdowy lub dzieci prawa autorskie mogły być dziedziczone przez rodziców autora, a ewentualnie — przez jego wnuków. W tych warunkach czas trwania ochrony prawa autorskiego mógł być w niektórych wypadkach dłuższy, a w niektórych krótszy niż okres 50-letni, przewidziany przez konwencję berneńską. Poza tym ustawa przewidywała przymusowy wykup prawa autorskiego przez państwo za sumę zryczałtowaną, szereg wypadków licencji przymusowych oraz przejście praw autora — po wygaśnięciu spadkobierców — na państwo; to ostatnie było uprawnione do pobierania opłat za korzystanie z utworów, do których prawa autorskie wygasły.

Pomimo takiej konstrukcji prawa autorskiego, nie odpowiadającej zasadom konwencji berneńskiej, Jugosławia przystąpiła później do konwencji berneńskiej według brzmienia przyjętego w Brukseli w 1948 r., a prócz tego do konwencji uniwersalnej o prawie autorskim z 1952 r.

W tych warunkach wydanie nowej ustawy o prawie autorskim stało się wręcz konieczne. Rezultatem takiego stanu rzeczy było wydanie nowej ustawy z 27 sierpnia 1958 r.

Najważniejsze zasady, na których oparła się nowa ustawa, są następujące:

1) czas trwania ochrony prawa autorskiego oznaczony został na 50 lat po śmierci autora;

2) jeżeli prawo autorskie przysługuje osobie prawnej, okres ten liczy się od pierwszej publikacji utworu;

3) zasady spadkobrania prawa autorskiego zostały poddane przepisom ustawy o prawie spadkowym;

4) wykup przymusowy praw autorskich został uchylony z wyjątkiem wypadku, gdy utwór ma szczególne znaczenie dla obrony państwa;

5) wprowadzony został oryginalny przepis stanowiący, że twórcy dzieł plastycznych mają prawo domagać się podania im osoby nabywcy ich dzieł, a twórcy utworów literackich i muzycznych — osoby nabywcy rękopisów swych utworów;

6) co się tyczy tłumaczeń, to przymusowa licencja została wprawdzie utrzymana, ale autorowi oryginału przyznaje się prawo do wynagrodzenia;

7) niezależnie od przystąpienia do konwencji berneńskiej (w redakcji przyjętej w Brukseli) oraz do konwencji uniwersalnej, przyjęto zasadę wzajemności w stosunkach z państwami nie należącymi do tych konwencji.

V Kongres Międzynarodowej Akademii Prawa Porównawczego

Po kongresie w Paryżu w 1954 r., następny kongres tej Akademii odbył się w Brukseli w 1958 r. Wybrano Brukselę, a to w związku z wystawą międzynarodową urządzoną w tymże roku.

Uchwały kongresu dotyczą zagadnień powstających w różnych dziedzinach prawa. Poniżej notujemy niektóre z nich:

1) Zasady odpowiedzialności

Odpowiedzialność powinna z reguły opierać się na czynie zawinionym. Jednakże w niektórych wypadkach, a zwłaszcza w wypadkach pracy, w wypadkach wynikłych z używania rzeczy niebezpiecznych itp. — odpowiedzialność powinna być oparta na zasadzie ryzyka.